

Divadlo priateľov

V tieto májové dni hosťuje v Petrozavodsku tvorivý kolektív z Československa – Divadlo Slovenského národného povstania z mesta Martin. Na zájazdovom plagáte sú ohlásené dve hry: Právo na omyl súčasného slovenského dramatika J. Soloviča a ruská klasika – Les A. N. Ostrovského.

* * *

(...)

Vari môže divadlo, ktoré sa obracia k hrám natoľko vzdialeným od konca 20. storočia, nájsť cestu k dušiam divákov? Ten, kto bol 3. mája na predstavení jedného z majstrovských diel A. N. Ostrovského *Les*, veľmi rýchlo našiel odpoveď na túto otázku. Diváci boli v takej živej a povznesenej nálade a boli takí zaujatí, ako je to možné len v divadle, a to skutočne dobrom a súčasnom. Ukazuje sa, že akýkoľvek text môže znieť celkom súčasne, ak máme pred sebou skutočné a múdre umenie, ktoré vytvorili talentovaní ľudia, spojení spoločnými názormi. *Les* v inscenácii z Martina dokazuje, že trvácnosť divadelného umenia je podmienená hĺbkou prípravy dramaturga, režiséra i hercov, ktorí stvárnajú jednotlivé postavy a prinášajú vždy súčasné mravné idey.

V Ostrovského hre tieto idey vznikajú v zložitom „hranom“ zápase ľudí, ktorí strácajú ľudskú tvár, s tými, ktorí sa boria s ťažkosťami života, a z tohto zápasu vychádzajú ako skutoční ľudia.

Nie náhodou sa slovo „hra“ tak často objavuje v samotnom texte i v jeho stvárnení na scéne. Hra charakterizuje „šľachetnú“ vdovu – šľachticnú, ktorá túži „robiť“ dobré skutky. Gurmyžskaja (zaslúžilá umelkyňa ČSSR K. Vrzalová –Hrobárová) je v skutočnosti chamtivá mamonárska a pokrytecká osoba. Boháči Bodajev a Milonov zasa zobrazujú duchovne prázdnych „aristokratov“. „Hra“ charakterizuje aj spočiatku „pokorného hlupáčka“, ktorý neskončil ani gymnázium – mladého karieristu Alexeja Bulanova (Martin Horňák), ten sa však veľmi rýchlo mení na surového zástancu nevoľníctva, len čo sa dozvie, že Gurmyžskaja nemá nič proti tomu, aby sa stala jeho ženou. Profesionálne hrajú aj úbohí herci „peší pútnici“ Gennadij Nesčastlivcev (Michal Gazdík), ktorí sa aj napriek všetkej svojej biede napokon javia ako jediní ľudia, čo majú dušu. A len oni, títo zbedačení predstavitelia demokracie,

prinášajú dobro svojou oddanosťou umeniu, ktoré je napokon pravdou, svedomím a milosrdenstvom. Zachrániť zbedačenú Akšiušu, vzdialenú príbuznú Gurmyžskej, môže len taký človek, ako je Nesčastlivcev.

Inscenácia vzbudila veľmi živý ohlas divákov. Zladený súbor interpretov preukázal profesionálnu dokonalú hru doslova vo všetkých scénach a vo všetkých rolách.

Znamenitá je aj režijná práca Ľubomíra Vajdičku, ktorý spolu s výtvarníkom Jurajom Fábrym urobil tie najdôležitejšie myšlienky *Les* skutočne viditeľnými. Posolstvo Ostrovského, že existujú rôzne „hry“, že človek, ktorý v živote nehrá svoju rolu, sa stáva neautentickým; zato však biedny umelec, ktorý môže hrať kráľa i tuláka, je v živote nádherný človek – táto myšlienka sa v interpretácii režiséra a scénického výtvarníka zhmotnila vďaka formálnym a zároveň symbolicky presným dekoráciám. Na scéne je len jedna stena s fasádou domu Gurmyžskej a zvrchu visí ešte niekoľko takýchto kartónových stien. V záverečných scénach sa spúšťa tá najmenšia z nich a pred ňou vidno už nie ľudí, ale bábiky – bábky, tie vedú ľudí, ktorí nám predvádzajú dávnu minulosť. Tí, ktorí boli nevoľníkmi Gurmyžskými, prechádzajú v poslednej scéne v svojich nevidadelných obyčajných kostýmoch od jednej „steny“ k druhej, čoraz viac sa zväčšujú, akoby rástli a spolu s Nesčastlivcevom a Ščastlivcevom sú to oni, ktorí zostali hercami a zároveň neprestali byť navždy ľuďmi.

Bezvýznamné stavby z kartónu z minulosti, naničhodní bulanovci, gurmižskí a milonovci sú už len bábkami života v minulosti. A vpred kráčajú ľudia – súdruhovia, pre ktorých je mierou ľudskej hodnoty nezištnosť, pravdivosť a humánnosť.

L. Reznikov

Na fotografii: scéna z inscenácie *Les*

Foto: S. Pivojev

Preklad © Jana Juráňová